

TALABALARNI INNOVATSION KASBIY FAOLITGA TAYYORLASHDA DASTURIY TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Sayfullayeva G.I.

*Navoiy davlat pedagogika instituti
professori*

Malikova M.B.

*Navoiy davlat pedagogika instituti
magistranti*

Jahon miqyosida shaxsning ijodiy rivojlantirishga imkon beruvchi dasturiy ta'lim vositalarda o'qitish; bo'lajak o'qituvchilarini tayyorlashda dasturiy ta'lim vositalarini shakllantirishning yangi modellarini ishlab chiqish; axborot-texnologiyalari vositasida o'qitishning an'anaviy va zamonaviy usullaridan kompleks foydalanish; ayniqsa bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarni ijodiy va ilmiy-tadqiqot ishlariga yo'naltirishda, mohiyatini ochib berishda dasturiy ta'lim vositalari imkoniyatlaridan samarali foydalanish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda

Jahon ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishni jadalashtirish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Ta'limni axborotlashtirish, jarayoni shuhbasiz, vatanimiz kelajagini ta'minlovchi yoshlarga ta'lim-tarbiya beruvchi o'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan bo'lajak yetuk "Texnologiya" fani o'qituvchisi faoliyati jarayonida foydalanish kompetentligiga uzviy bog'liqdir. Bu esa bo'lajak "Texnologiya" fani o'qituvchilarni innovatsion kasbiy faoliyatga tayyorlashda o'qitishning dasturiy ta'lim vositalarini yaratish va qo'llash va ishlab chiqishni taqozo etadi. Bo'lajak "Texnologiya" mutaxassis o'qituvchilarini tayyorlashda o'qitishning innovatsion didaktik vositalarini yaratish va qo'llash muammosi bo'yicha xorijiy mamlakatlar va O'zbekiston Respublikasi olimlari tomonidan ko'plab tadqiqotlar olib borilyapti

Yuqorida fikrlardan kelib chiqib, respublikamizning mustaqillik yillarida kadrlar tayyorlashning yangi tizimi yaratilib, bo'lajak "Texnologiya" fani mutaxassislarini tayyorlash sifatiga qo'yiladigan innovatsion talablarga javob beradigan yuqori malakali, raqobatbardosh, tanlagan "Texnologiya" ta'lim yo'nalishi bo'yicha mustaqil ishlay oladigan, mamlakatning ilmiy-texnik, ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy rivojlanishiga munosib hissa qo'shishga qodir, jadal ilgarilanayotgan ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyot sharoitiga moslasha oladigan, yuksak madaniy va ma'naviy-axloqiy sifatlarga ega bo'lgan geograf mutaxassislar tayyorlash izchil amalga oshirilmoqda.

“Texnologiya” fani mutaxassislarni tayyorlashda yanada yuqori natijalarga erishish uchun ta’limning yakuniy maqsadlarini adekvat anglash, uni takomillashtirish va mazmunan zamonaviylashtirish, ayniqsa, o’qitishning innovatsion metodlari va dasturiy ta’lim vositalarini, mashq qildiruvchi dasturlar, innovatsion kasbiy faoliyaga oid dasturlar asosida yaratilgan o’quv materiallarini ko’rinishidagi o’rgatuvchi dasturiy ta’lim vositalarini qo’llash va rivojlantirish borasida keng qamrovli maqsadli ishlarni amalga oshirish, ta’lim-tarbiya sohasidagi vazifalarning asosiy yo’nalishlari bilan belgilanadi. Bugungi kunda oliy ta’lim muassasalarida ta’limni tashkil etishning dasturiy ta’lim vositalaridan, bo’lajak o’qituvchilarni tayyorlashning milliy va jahon ta’lim tajribasiga asoslangan didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish orqali mamlakatimiz intellektual resurslari potensialini oshirish alohida ahamiyat kasb etmoqda

Agar mamlakat va jamiyat qanchalik rivojlangan bo’lsa unda har bir inson alohida qadrlanadi.

1.-rasm. Talabalarning kasbiy faoliyatini rivojlantirishga ta’sir etuvchi didaktik omillar

Talabalarning kasbiy faoliyatini rivojlantirishga ta’sir etuvchi didaktik omillar o’rganilib, quyida izohlangan (1-rasmga qarang).

Didaktikaning maqsadi: ta’lim berish, o’qitish, o’rgatishni amalga oshirishdir. Ta’lim va tarbiyaning mazmuni, maqsadining o’zgarishi didaktika printsiplari, uslublari va tashkiliy shakllarining ham o’zgarishiga, rivojlanishiga sabab bo’lib, talabalarning kasbiy faoliyatini rivojlantirishga ta’sir etuvchi didaktik omillar mazmuni quyida izohlangan (1-jadvalga qarang).

1-jadval

Talabalarining kasbiy faoliyatini rivojlantirishga ta'sir etuvchi didaktik omillar mazmuni

№	Omillar	Mazmun
1	O'quv rejas	“Texnologik ta’lim” ta’lim yo’nalishining o’quv rejasidagi fanlarning o’quv soati hajmining mutanosibligi, mazmunan uzviyligi va uzluksizligi, fanlarning bugungi kunning innovatsion talablari asosida qo’yilishi
2	O’quv fan dasturi	“Texnologiya” ta’lim yo’nalishi o’quv rejasidagi fanlar dasturi mavzularining mazmunan uzviyligi oddiydan murakkabga tamoyillari asosida shakllantirilishi, fanlararo bog’liqligi va mazmunan takrorlanmasligi, rivojlangan davlatlarning tegishli ta’lim mazmuni bilan integratsiyalash asosida optimallashtirish nazarda tutiladi
3	Moddiy texnik ta’minot	Respublikamiz Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining rasmiy tasdiqlanmagan statistik ma’lumotlariga ko’ra, oliy ta’lim muassasalarining moddiy-texnik ta’minoti rivojlangan davlatlarning oliy ta’lim muassasalarining moddiy-texnik ta’minoti bilan tahliliy taqqoslanganda, bu jarayon respublikamizda 14 % ga javob berishi aniqlangan. “Texnologik ta’lim” ta’lim yo’nalishida o’qitiladigan umumkasbiy va ixtisoslik fanlari asosan texnologiya xonalarida olib borilishiga qaramay, moddiy-texnik ta’minoti bugungi kunning innovatsion talablariga javob bermasligi bilan izohlanadi. “Texnologiya” ta’lim yo’nalishining o’quv xonalariga qo’yiladigan talablarni xalqaro standartlar asosida ishlab chiqishni taqazo etadi
4	O’quv metodik adabiyotlar	“Texnologik ta’lim ta’lim yo’nalishi o’quv rejasidagi fanlarning o’quv-metodik adabiyotlar bilan ta’minlanganligi qoniqarsiz ahvolda
5	Kreativ yondashuvlar	O’quv mashg’ulotlarini davlat ta’lim standartlariga moslashtirish, qolaversa bo’lajak o’qituvchilardan o’qitish jarayoniga nisbatan kreativ, ijodiy yondashuvni ta’minlashga xizmat qiladigan metod, usul va vositalar mashg’ulotlarni metodik jihatdan samarali to’g’ri tashkil qilish
6	Innovatsion metodlar	Talabalarda bilimlarni o’zlashtirishga bo’lgan qiziqishni uyg’otadi, ta’lim jarayonining har bir ishtirokchisini rag’batlantirish, har bir talabaning ruhiyatiga ijobiy ta’sir ko’rsatish, o’quv materialining puxta o’zlashtirilishi uchun qulay sharoit yaratish, talabalarga ko’p tomonlama ta’sir ko’rsatadi; talabalarda mavzular bo’yicha fikr hamda munosabatni uyg’otish, talabalarda hayotiy zarur ko’nikma, malakalarni shakllantirishdan iborat
7	Talabalarining kasbiy faoliyatiga bo’lgan motivatsiyasi	5140600 – “Texnologiya” ta’lim yo’nalishining o’quv rejas, o’quv fan dasturi, moddiy texnik ta’minoti, o’quv metodik adabiyotlarini takomillashtirish va kreativ yondashuvlar asosida, dars mashg’ulotlari innovatsion metodlardan foydalanib, samarali tashkil etishda dasturiy ta’lim vositalaridan foydalanish

Yuqoridagi keltirilgan didaktik omillarni bartaraf etish bilan bir qatorda, umumkasbiy va ixtisoslik fanlaridan ishlab chiqilgan dasturiy ta’lim vositalari asosida talabalarining innovatsion kasbiy pedagogik faoliyatga bo’lgan didaktik imkoniyatlarini rivojlantirish nazarda tutiladi

Oliy ta’lim ehtiyojlaridan kelib chiqqan holda o’qitishning innovatsion dasturiy ta’lim vositalarini yaratish va qo’llash bo’yicha qator ustuvor tadqiqotlar

olib borilib, ushbu tadqiqotlarning tahlili asosida quyida o'qitishning innovatsion dasturiy ta'lim vositalarining tuzilmasi keltirilgan

Adabiyotlar:

1. I.R. Kamolov, G.I. Sayfullaeva -Formation of teacher's competence in the performance of laboratory and experimental works Journal of critical reviews. ISSN-2394-5125, 2020
2. С.С.Канатбаев, И.Р.Камалов, Д.И.Камолова, Г.И.Сайфуллаева. "Universum: технические науки". Россия. Декабрь, 2016. №12(33). 38-40 стр.
3. A.R. Sattorov G. I. Sayfullaeva, Methodology of Application of Innovative Educational Technologies from Astronomy to Laboratory Activities 2021/10/29 European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630) 125-128
4. O'.K.Sunnatova, G.I.Sayfullayeva. Making a vacuum cleaner using the stem education system in students' laboratory classes. Web of Discoveries: Journal of Analysis and Inventions. 2023. 43-47.
5. Sayfullaeva Gulkhayo Ikhtiyor Kizi, Shodiev Khamza Ruziculovich, Xaitova Shakhnoza G'olibjon Kizi Conditions For The Formation Of Teaching Innovation Activities Journal of Pharmaceutical Negative Results, 2023 2420-2423
6. Ikramboyevna, A. D., & Ikramboyevna, S. D. (2023). The Ways of Forming Secondary Nomination in Uzbek Language and Its Impact on Linguistics.
7. M Muhabbat, B Aziza, GI Sayfullayeva OPPORTUNITIES FOR THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE ORGANIZATION OF INDEPENDENT EDUCATION IN THE CREDIT-MODULE SYSTEM Web Of Humanities: Journal Of Social Science And Humanitarian Research 1 (8 ...
8. M Muhabbat, B Aziza, GI Sayfullayeva FINAL CONTROL WORK DISTANT. TSUL. UZ DOWNLOAD INSTRUCTION TO THE DISTANCE LEARNING PLATFORM Web Of Teachers: Inderscience Research 1 (8), 82-86
9. M Muhabbat, B Aziza, GI Sayfullayeva THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE ORGANIZATION OF INDEPENDENT EDUCATION Web Of Technology: Multidimensional Research Journal 1 (8), 9-11
- 10.M. Muhabbat, B. Aziza, G.I. Sayfullayeva ADVANTAGES OF INDEPENDENT EDUCATION IN THE CREDIT MODULE SYSTEM IN EDUCATION Web Of Discoveries: Journal Of Analysis And Inventions 1 (8), 9-13
- 11.R. Nilufar, G.I Sayfullayeva Principles Of The Credit-Module System Diversity Research: Journal Of Analysis And Trends 1 (8), 49-52
- 12.A.M. Bozorova OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ASTRONOMIYA KURSIDAN MASHG'ULOTLARNI O'QITISHDA VA TALABA KOMPETENTLIGINI OSHIRISHDA INTEGRATSIYALASHGAN

- INNOVATSION TEXNOLOGIYALARINI JORIY ...Journal Of Science-Innovative Research In Uzbekistan 1 (8), 6-11
- 13.SH. Rozikulovich, S. Gulhayo METHODOLOGY FOR FINDING THE TOPIC OF THE EARTH IN DISTANCE EDUCATION ON THE BASIS OF AN INTEGRATIVE APPROACH Journal Of Academic Research And Trends In Educational Sciences 1 (10), 21-33 2022
- 14.G.I. Sayfullayeva, H.R. Shodiyev KREDIT MODUL TIZIMIDA FANLARNI INTEGRATSION YONDASHUV ASOSIDA O 'QITISHNING AFZALLIKLARI
- 15.Bozorova Aziza : Sayfullayeva Gulhayo Ixtiyor qizi ASTRONOMIYADAN STEM DASTURIDAN FOYDALANIB QUYOSH SOATI MAVZUSINI O'QITISH - Yosh tadqiqotchi jurnali, 2022 35-38
- 16.M Muhabbat, B Aziza, G.I. Sayfullayeva FINAL CONTROL WORK DISTANT. TSUL. UZ DOWNLOAD INSTRUCTION TO THE DISTANCE LEARNING PLATFORM Web Of Teachers: Inderscience Research 1 (8), 82-86
- 17.Ikrambayevna, S. D. (2024). Classification of Functions of Communicative Strategy and Tactics in Political Communication. Miasto Przyszłości, 50, 548-553.
- 18.Axmedova, D., & Zarmaskhonov, S. (2024, February). EXPLORING GLOBAL PERSPECTIVES IN LANGUAGE TEACHING AND LEARNING. In Conference Proceedings: Fostering Your Research Spirit (pp. 205-207).
- 19.M Muhabbat, B Aziza, G.I. Sayfullayeva Elements Of The Credit-Module System In Higher Education In The Republic Of Uzbekistan Web Of Scientists And Scholars: Journal Of Multidisciplinary Research 1 (8 ...
- 20.M Muhabbat, B Aziza, G.I. Sayfullayeva OPPORTUNITIES FOR THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE ORGANIZATION OF INDEPENDENT EDUCATION IN THE CREDIT-MODULE SYSTEM Web Of Humanities: Journal Of Social Science And Humanitarian Research 1 (8 ...